

Nr 71.

Ankom till riksdagens kansli den 6 maj 1932 kl. 6 e. m.

Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående vissa åtgärder till spannmålsodlingens fortsatta stödjande jämte i ärendet väckta motioner.

Genom en den 26 februari 1932 dagtecknad proposition nr 138, vilken hänvisats till jordbruksutskottet, har Kungl. Maj:t under åberopande av bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över jordbruksärenden för samma dag föreslagit riksdagen

att godkänna ett såsom bilaga 1 till propositionen fogat förslag till överenskommelse om förlängning av samt ändringar i kontraktet den 24 april 1931 mellan svenska staten och Svenska spannmålsföreningen u. p. a.

Förslaget till överenskommelse om förlängning av samt ändringar i detta kontrakt lyder sålunda:

Förslag

till överenskommelse om förlängning av samt ändringar i kontraktet den 24 april 1931 mellan svenska staten och Svenska spannmålsföreningen u. p. a.

Mellan svenska staten och Svenska spannmålsföreningen u. p. a. överenskommes härigenom, att nedannämnda paragrafer i det mellan staten och föreningen ingångna, uti Kungl. Maj:ts brev till generaltullstyrelsen den 29 maj 1931 (Sv. förf. nr 120) omförmälda kontrakt skola erhålla följande ändrade lydelse:

2 §.

Föreningen förbinder sig att till minst de priser, som i 4 § stadgas, ett-
vart av åren 1931, 1932 och 1933 under tiden från — — — den 15 juni.

Leveransterminen — — — leveranstiden.

De partier spannmål, — — — inskränkas. Vid fördelningen skall gälla, att leverantör är berättigad att få fullgöra leveransen inom det av följande sju områden, som ur fraktsynpunkt är för honom gynnsammast, nämligen: 1) Stockholms stad och län; 2) Östergötlands län; 3) Kalmar län; 4) Malmöhus och Kristianstads län; 5) Hallands län; 6) Göteborgs och Bohus län samt 7) Skaraborgs län; föreningen likväl obetaget att kräva leveransens fullgörande varhelst föreningen så önskar, därest föreningen gäldar den härav föranledda merfrakten.

3 §.

Det åligger föreningen, att då statens spannmålsnämnd så påfordrar, efter anvisningar av nämnden, före den 1 juni 1933 även under — — — enligt 7 § b) av — — — spannmål eller andra lagringsutrymmen stå till förfogande.

4 §.

Mom. 1. Vid inköp — — — inlandskvarn.

Mom. 2. Vid inköp under tiden 1 juni—31 juli 1932 samt 1 juni—31 juli 1933 skall — — — bestämma.

Till de — — — den 1 juni.

Vad angår inköp under ovannämnda tid 1933 skall, utöver nu angivna pris, vid leverans till kustkvarn eller till annat uppsamlingsställe å ort, där kvarn, som av spannmålsnämnden förklarats hänförlig till kustkvarn, finnes, betalas ytterligare 50 öre för varje fulla 100 kilogram.

Mom. 3. Beträffande — — — finnas angivna i särskilda mellan statens spannmålsnämnd och föreningens styrelse överenskomna bestämmelser och prisregleringsskalor.

Mom. 4. Från — — — ursäktlig.

Mom. 5. Vid inköp enligt 3 § skola de i mom. 3 omförmälda bestämmelser och prisregleringsskalor tillämpas.

Mom. 6. Uppkommer tvist, huruvida kvarn är att hänföra till inlandskvarn eller kustkvarn eller huruvida annat uppsamlingsställe är att likställa med inlandskvarn eller kustkvarn, äger statens spannmålsnämnd härutinnan besluta.

5 §.

Föreningen — — — obetaget att, om statens spannmålsnämnd därtill lämnar tillstånd, motsätta sig sådan import, i den mån den kan antagas ske i spekulativt syfte.

Föreningen — — — gryn.

7 §.

Föreningens försäljning — — — marknadspris.

Marknadspriset — — — månader, intill dess ny skörd kommer i marknaden, anses utgöra

år 1931 — — — år, samt

åren 1932 och 1933 minst — — — sker.

Vid — — — skörden.

Statens — — — köparen. Anmodan från nämnden skall i ty fall vara föreningen tillhandakommen senast fjorton dagar efter det nämnden erhållit meddelande om det pris, föreningen betingat sig. Uppstår i anledning av nämndens anmodan tvist med köparen — — — foderämneshandeln.

Föreningen — — — bestämmelser.

13 §.

Detta kontrakt — — — den 31 december 1933.

14 §.

Därest föreningens nettotillgångar den 31 december 1933 icke förslå
— — — gryn.

De — — — upphöra.

Utän hinder av vad nyss sagts äger staten förordna, att från viss tidpunkt efter den 31 december 1933, efter — — — domstol.

Oberoende — — — från och med den 1 april 1934 eller — — — gälla.

Denna överenskommelse träder i kraft den dag, Kungl. Maj:t bestämmer, dock senast den 1 juni 1932. Överenskommelsen är för kontrahenterna bindande från dagen för undertecknandet, under förutsättning att den godkännes av 1932 års riksdag.

I samband med förevarande proposition hava följande i anledning av propositionen inom riksdagen väckta och till jordbruksutskottet hänvisade motioner upptagits till prövning, nämligen

Motioner.

dels I: 317 av herr *Stendahl*, vari hemstälts, att riksdagen med avslag å Kungl. Maj:ts proposition nr 138 i vad den avser förlängning av spannmålsföreningens verksamhet att omfatta 1933 ville för sin del besluta, att de rättigheter och skyldigheter, som enligt propositionen skulle tillkomma spannmålsföreningen, i huvudsak överflyttas på ett av staten inrättat organ,

dels likalydande motionerna I:316 av herr *Bodin m. fl.* och II:469 av herr *Jönsson i Boa m. fl.*, vari hemstälts, att riksdagen dels måtte uppställa som villkor för ett godkännande av Kungl. Maj:ts förslag enligt propositionen nr 138, att i kontraktet mellan staten och Svenska spannmålsföreningen u. p. a. intagas som uppsamlingsområden Gotlands, Blekinge, Örebro och Västmanlands län, dels måtte besluta att i skrivelse till Kungl. Maj:t påkalla en ingående och allsidig undersökning angående de kvalitetsbestämmelser och prisregleringsskalor, vilka äro fogade vid kontraktet mellan staten och Svenska spannmålsföreningen u. p. a., varvid bör framhållas, att nu gällande prisavdrag för grodd och hektolitervikt synas allt för stränga samt att dessa prisavdrag och i förekommande fall pristillägg böra avpassas efter spannmålens minskade eller ökade värde som kvarnvara, dels ock måtte uttala, att riksdagen förväntar, att Svenska spannmålsföreningen u. p. a. vid sina inköp sommaren 1932 förklarar såsom uppsamlingsområden, utöver de i kontraktsförslaget angivna områdena, jämväl Gotlands, Blekinge, Örebro och Västmanlands län;

dels ock II: 470 av herr *Skoglund m. fl.*, vari hemstälts, att riksdagen vid bifall till Kungl. Maj:ts proposition nr 138 ville uttala sig för, att Kungl. Maj:t måtte fastställa sådana inköpspriser för 1932 års skörd av råg och vete, att dessa bättre motsvara de faktiska produktionskostnaderna.

Det nu gällande kontraktet mellan staten och Svenska spannmålsföreningen u. p. a. jämte därtill hörande särskilda bestämmelser och prisregleringsskalor återfinnes som bilaga A till den vid propositionen som bilaga 2 fogade skrivelsen från statens spannmålsnämnd den 13 januari 1932.

1930 års
riksdag.

I propositionen redogöres till en början, hurusom vid 1930 års riksdag (prop. nr 108, R. skr. nr 376) beslutats vissa åtgärder i syfte att genom inmalnings- och inblandningstväng befordra avsättningen av svenskt vete och svensk råg, ävensom huru i anslutning till riksdagens beslut den 13 juni 1930 utfärdats förordning (nr 249) om användande av svenskt vete och svensk råg vid framställning av mjöl m. m.

Vidare redogöres för tillsättandet av statens spannmålsnämnd för den centrala handläggningen av de ärenden, som kunde komma att föränledas av den beslutade spannmålsregleringen, samt att Kungl. Maj:t genom kungörelse den 14 augusti 1930 (nr 330) förordnat om inmalningsförordningens ikraftträdande den 1 september 1930. Samma dag utfärdade Kungl. Maj:t tillika kungörelse (nr 331) med tillämpningsföreskrifter till inmalningsförordningen.

Prisreglerande
åtgärder kon-
sumtionsåret
1930—1931.

Den 15 augusti 1930 avlämnade vissa handelskvarnar till spannmålsnämnden en förbindelse, att, under vissa angivna förutsättningar, under tiden 1 september 1930—31 augusti 1931 vid inköp av svenskt vete och svensk råg tillämpa betalning efter viss successivt stigande skala. Sålunda skulle under september 1930 betalas för vete minst 18 kronor och för råg minst 15 kronor samt under maj—augusti 1931 för vete minst 20 kronor och för råg minst 17 kronor, allt för 100 kilogram. Priserna skulle enligt förbindelsen gälla fullgod (frisk och oskadad) spannmål med en kvalitetsvikt av 77.5 kilogram per hektoliter för vete och 72.8 kilogram per hektoliter för råg, allt fritt kvarn. Beträffande prisbestämningen för andra hektolitervikter samt ifråga om villkoren i övrigt skulle enligt förbindelsen de inom delegationen för svensk spannmålsnotering överenskomna grunder iakttagas. Förenämnda priser skulle betalas av kvarnar belägna inne i landet (inlandskvarnar). Vid kusten belägna kvarnar (kustkvarnar) skulle enligt förbindelsen betala pris, som med minst 50 öre för 100 kilogram överstege vad kvarnarna inne i landet skulle erlægga.

Denna förbindelse (kvarnförbindelsen) trädde i tillämpning den 1 september 1930.

1931 års
riksdag.

I proposition, nr 216, till 1931 års riksdag föreslog Kungl. Maj:t riksdagen på grund av ett av statens spannmålsnämnd i skrivelse den 21 april 1931 framlagt förslag, att *dels* besluta, att för tid, som Kungl. Maj:t bestämde i anslutning till syftet med och innehållet i bilagt kontrakt mellan staten och Svenska spannmålsföreningen u. p. a., rätt att till riket införa vete och råg, spannmålsblandning, vari vete eller råg inginge, mjöl fram-

ställt av vete eller råg samt gryn av vete med av Kungl. Maj:t stadgade undantag icke skulle tillkomma annan än staten eller den, åt vilken Kungl. Maj:t överläte sådan rätt, dels bemyndiga Kungl. Maj:t att utfärda de närmare föreskrifter, som kunde erfordras för upprätthållande av nu angivna ensamrätt, dels ock godkänna kontraktet mellan staten och Svenska spannmålsföreningen u. p. a.

Det spannmålsnämndens förslag, som låg till grund för nyssnämnda proposition, innebar i huvudsak följande.

För trygghandlet av att de vid slutet av konsumtionsåret 1930—1931 av odlare och spannmålshandlare icke avyttrade lagren av svensk brödspannmål skulle vinna avsättning till de enligt kvarnförbindelsen den 15 augusti 1930 för nyssnämnda konsumtionsårs sista månader utfästa priserna, ävensom för spannmålsodlingens stödjande under konsumtionsåret 1931—1932, skulle ett för ändamålet inrättat organ till visst pris inköpa all den svenska spannmål av kvarnduglig beskaffenhet, som vid slutet av ettvarvt av konsumtionsåren 1930—1931 och 1931—1932 funnes kvarliggande icke avyttrad, samt sedermera ombesörja försäljning av denna spannmål till kvarnarna. Över organets verksamhet, som icke skulle avse att bereda vinst, skulle statskontroll utövas. Säkerhet för att den spannmål, som inköptes av organet, också vunno avsättning vid kvarnarna skulle erhållas därigenom att kvarnarnas import av vete och råg gjordes beroende av åtagande från deras sida att övertaga den spannmål, organet köpt. Övertagandet skulle ske till pris, som motsvarade det vid tiden för övertagandet gällande marknadspriset. För täckande av förlust, som för organet kunde uppstå vid spannmålets försäljning till kvarnarna, skulle medel beredas på det sätt, att vid införsel till riket av brödspannmål samt mjöl och gryn därav under tid systemet vore gällande av importören uppbures en särskild gottgörelse med belopp ställt i relation till kvantiteten av den spannmål, det mjöl eller det gryn, som infördes. Importen av såväl vete och råg som därav framställt mjöl och gryn skulle med ensamrätt överlämnas åt organet med befogenhet och i vissa fall skyldighet för detta att medgiva import för dem, som önskade komma i åtnjutande därav, samt med rättighet att uppbära nyssnämnda gottgörelse. Organet skulle givas formen av en ekonomisk förening utan personlig ansvarighet. Föreningen skulle gentemot staten förbinda sig att inköpa nämnda saluöverskott av den svenska brödspannmålen samt i gengäld av staten erhålla importmonopol i förut berörda omfattning och rättighet att till täckande av sina kostnader och förluster uppbära gottgörelse, som förut sagts. Medlemmar i föreningen skulle vara sådana handelskvarnar, som önskade komma i åtnjutande av rätt till användning av utländskt vete eller utländsk råg. Med medlemskap i föreningen skulle följa skyldighet att för föreningens räkning lagra och av föreningen övertaga den spannmål föreningen inköpte. Vad beträffade de priser, till vilka föreningens inköp skulle ske, skulle för inlösen av 1930 års skörd gälla de priser, vilka fastställts i kvarnförbindelsen av den 15 augusti 1930. Fastställandet av priserna för föreningens inköp av 1931 års skörd skulle ankomma på Kungl. Maj:t. Under den med förslaget avsedda tiden skulle inmalningsförordningen förbliva gällande.

Genom de föreslagna anordningarna skulle enligt nämndens tanke först och främst avsättningen av den svenska brödspannmålen tryggas. Nämnd-

den förmenade emellertid tillika, att genom den visshet, som i sådant hänseende bereddes odlare och spannmålshandlare, och kännedomen om inköpspriset vid konsumtionsårets slut även skulle åstadkommas en viss stabilisering av priserna under hela konsumtionsåret.

I syfte att åvägabringa bildandet av en förening, sådan som förut nämnts, och för åstadkommandet av avtal mellan föreningen och staten av förut angivna innehåll hade nämnden fört överläggningar med ett antal kvarnföretag i riket. Med sin skrivelse överlämnade nämnden på grundvalen av dessa överläggningar utarbetade förslag såväl till stadgar för den ifrågasatta föreningen, benämnd Svenska spannmålsföreningen u. p. a., som till kontrakt mellan föreningen och staten jämte därtill hörande särskilda bestämmelser och prisregleringsskalor. De storkvarnar, som deltagit i berörda överläggningar, hade samtliga utom en under viss förutsättning förklarat sig villiga att, därest Kungl. Maj:t för sin del godkände förslagen, biträda desamma.

Den 24 april 1931 bemyndigade Kungl. Maj:t departementschefen att, under förutsättning av riksdagens godkännande, å statens vägnar underteckna det av spannmålsnämnden överlämnade kontraktsförslaget. Samma dag blev även, efter det vid konstituerande sammanträde med Svenska spannmålsföreningen u. p. a. stadgar för föreningen i enlighet med spannmålsnämndens förslag antagits och styrelse utsetts samt stadgarna registrerats, kontraktet undertecknat av departementschefen och av styrelsen.

Vidkommande kontraktets innehåll hänvisas till propositionens redogörelse häröver.

Riksdagen biföll Kungl. Maj:ts proposition och anmälde detta, under återopande av sammansatta bevillnings- och jordbruksutskottets utlåtande nr 3, i sin skrivelse nr 288 till Kungl. Maj:t.

I detta utlåtande uttalade utskottet bland annat i huvudsak följande.

Utskottet förutsatte, att Kungl. Maj:t med uppmärksamhet komme att följa avtalets tillämpning och verkningar och höll för naturligt, att Kungl. Maj:t dels tillsåge, att de åtgärder, vilka inom ramen för avtalet kunde vidtagas till brödsädesprisets stabilisering under den tid av året, då marknaden vore fri, också bleve vidtagna, dels ock, om förhållandena det påkallade, sökte träffa överenskommelse med Svenska spannmålsföreningen u. p. a. om sådana förändringar i avtalet, som kunde bidra till uppnåendet av syftet med detsamma. I förstnämnda hänseende ville utskottet särskilt erinra om den möjlighet, som föreläge, att genom stödköp enligt 3 § i kontraktet lätta trycket på marknaden. De avseenden, i vilka det för utskottet framförallt framstode som önskvärt att vissa ändringar i avtalet komme till stånd, gällde villkoren för leveransgill vara enligt de till kontraktet hörande särskilda bestämmelserna. Vad härutinnan stadgats såväl angående högsta groddprocent som angående lägsta hektolitervikt syntes utskottet innefatta väl stora krav på spannmålens beskaffenhet.

Utskottet anförde vidare, att de priser för föreningens inlösen av 1931 års skörd, departementschefen hade ansett skulle kunna tänkas ifråga-

komma, nämligen för normalkvalitet av vete 17 kronor 50 öre å 18 kronor samt för normalkvalitet av råg 15 kronor å 15 kronor 50 öre, allt för 100 kilogram, med hänsyn till produktionskostnaderna voro de lägsta, som borde komma under omprövning. Härvid framhöll utskottet till en början, att rågpriset enligt dess förmenande icke skäligen borde understiga priset å vete med mer än högst 2 kronor för 100 kilogram. Blev, som det redan då kunde förväntas, 1931 års skörd av brödsäd av mindre storlek än skörden varit de närmast föregående åren, syntes det emellertid utskottet som skulle högre priser än de av departementschefen föreslagna kunna tillämpas beträffande såväl vete som råg. Utskottet förbisåg härvid icke den av departementschefen framhållna faran för en överproduktion av brödsäd, som upprätthållandet av en stark spänning mellan brödsädspris och fodersädspris, till förmån för förstnämnda sädesslag, kunde innebära.

Beträffande kontraktet anmärkte utskottet därpå, att föreningen berättigats uppbära gottgörelse vid import av vete eller vetemjöl, utan att undantag stadgats för det fall, att vetet skulle användas för förmalning till mjöl för makaronitillverkning eller att det importerade vetemjölet skulle nyttjas för sådan tillverkning, enär importen av makaroner vore fri från gottgörelse, varom här vore fråga.

Slutligen förutsatte utskottet, att undantag från den föreningen enligt 1 § första stycket i kontraktet tillförsäkrade ensamrätt i enlighet med ett av generaltullstyrelsen i ärendet avgivet yttrande gjordes beträffande transitering, returfortullning eller uppläggning å tullager eller provianteringsfrilager av de varor, kontraktet avsåge.

I anslutning till riksdagens beslut utfärdade Kungl. Maj:t den 29 maj 1931 förordning (nr 119) angående reglering av införseln av vissa slag av omalen och malen spannmål, vari stadgades, att vete, råg, spannmålsblandning, vari vete eller råg inginge, mjöl av vete eller råg ävensom gryn av vete icke finge till riket införas av annan än staten eller den, åt vilken Kungl. Maj:t överläte sådan rätt. Förordningen trädde i kraft den 1 juni 1931. Vidare tillkännagav Kungl. Maj:t i brev till generaltullstyrelsen för densamma och övriga vederbörande, att Kungl. Maj:t genom förutnämnda kontrakt å Svenska spannmålsföreningen u. p. a. överlätit omförmälda införselrätt samt förordnade, att kontraktet skulle träda i kraft den 1 juni 1931. Slutligen anbefalldes Kungl. Maj:t statens spannmålsnämnd att iakttaga och verkställa vad enligt kontraktet ankomme på nämnden, att efter verkställd utredning vidtaga de åtgärder och till Kungl. Maj:t skyndsammast inkomma med de förslag, vilka kunde föranledas av sammansatta bevillnings- och jordbruksutskottets uttalanden, samt att, därest ändring enligt 4 § 3 mom. av kontraktet vidtoges i avseende å däri omförmälda bestämmelser och skalor, därom ofördröjligen göra anmälan hos Kungl. Maj:t.

Genom brev till statens spannmålsnämnd den 19 augusti 1931 angående pris å svenskt vete och svensk råg vid Svenska spannmålsföreningens u. p. a. inköp under tiden 1 juni—31 juli 1932 har Kungl. Maj:t sedermera bestämt de i 4 § 2 mom. i kontraktet mellan staten och föreningen angivna

Åtgärder i
anledning av
1931 års
riksdags be-
slut m. m.

pris till 18 kronor 50 öre för 100 kilogram vete och 16 kronor 50 öre för 100 kilogram råg.

Sedermera har kontraktet mellan staten och Svenska spannmålsföreningen u. p. a. undergått sådan ändring, att 1 §, andra stycket, erhållit ny lydelse i enlighet med vad generaltullstyrelsen enligt ovan föreslagit. Ävenså har föreningens styrelse beslutat, att gottgörelse, som erlagts för till makaroni använt vete eller vetemjöl, skall restitueras.

I anslutning till sammansatta bevillnings- och jordbruksutskottets uttalande önskemål hava mellan spannmålsnämnden och föreningens styrelse träffats vissa överenskommelser angående jämkningar av de vid kontraktet fogade särskilda bestämmelserna och prisregleringsskalorna. Sålunda blevo föreskrifterna för grodd ändrade redan för inköpen sommaren 1931. Sedermera har spannmålsnämnden i skrivelser till Kungl. Maj:t den 25 september 1931 och den 12 februari 1932 anmält vissa överenskommelser, som träffats mellan nämnden och föreningens styrelse för inköpen av 1931 års skörd. För dessa inköp skola punkterna 5:o och 6:o i förberörda bestämmelser därför lyda sålunda:

»5:o. Sönderslagna korn få, utan att särskilt avdrag härför göres, ingå i spannmålspartiet till, beträffande vete högst 1.5 procent och beträffande råg högst 2 procent. Köparen är dock skyldig att emottaga spannmål, som innehåller beträffande vete högst 3 procent och beträffande råg högst 4 procent sönderslagna korn men är därvid berättigad göra ett avdrag med 1 procent av det avtalade priset för varje påbörjad procent, varmed sagda förekomst överstiger 1.5 respektive 2 procent. Därjämte skall prisreglering enligt punkt 2:o äga rum.

6:o. Spannmålen skall räknas som oskadad vid halt av högst 1 procent grodda kärnor. Köparen är dock skyldig mottaga spannmål, även om densamma visar sig innehålla beträffande vete högst 4 procent och beträffande råg högst 5 procent grodda kärnor men är därvid berättigad att göra följande särskilda avdrag från det avtalade priset:

	Groddhalt	Avdrag från det avtalade priset
	%	%
vete och råg	{ 2.0—3.0	1
	{ 3.1—3.5	2
	{ 3.6—4.0	3.5
enbart råg	{ 4.1—4.5	5
	{ 4.6—5.0	6.5

Därjämte skall prisreglering enligt punkt 2:o äga rum.»

Statens spannmålsnämnds förslag till åtgärder för konsumtionsåret 1932—1933.

Statens spannmålsnämnd har efter anmodan av Kungl. Maj:t i skrivelse den 13 januari 1932 framlagt förslag till de åtgärder för spannmålsodlingens stödjande, som nämnden funnit erforderliga och lämpliga för konsumtionsåret 1932—1933. Skrivelsen är som bilaga 2 fogad till Kungl. Maj:ts proposition och får utskottet därför beträffande denna skrivelse i stort sett hänvisa till propositionen.

Sedan spannmålsnämnden redogjort för vissa i det föregående berörda

omständigheter, har nämnden lämnat en redogörelse för förhållandena å den inhemska spannmålsmarknaden under i huvudsak konsumtionsåret 1930—1931 ävensom rörande den sannolika utvecklingen å den internationella spannmålsmarknaden under den närmaste framtiden. Vidare har nämnden i stora drag redogjort för Svenska spannmålsföreningens verksamhet under tiden till utgången av år 1931. För att erhålla en mer ingående kännedom om verkningarna av inmalningstvänet och övriga statliga åtgärder till spannmålsodlingens stödjande har nämnden genom cirkulärskrivelser till hushållningssällskap, spannmålshandlare, jordbrukarsammanslutningar med flera låtit införskaffa yttranden och uppgifter i berörda hänseenden. En sammanfattning av därvid framförda synpunkter och önskemål har nämnden lämnat i sin skrivelse.

Då nämnden sedermera kom in på frågan om behovet av fortsatta statliga åtgärder till spannmålsodlingens stödjande, anförde den i huvudsak följande.

Nämnden hade ansett sig kunna utgå ifrån, att inmalningsförordningen komme att förbliva i gällande kraft även under konsumtionsåret 1932—1933. Ett slopande av inmalningstvänet efter 1932 års utgång syntes för närvarande ur flera synpunkter vanskligt. I sådant avseende torde det vara tillräckligt att erinra därom, dels att det numera med hänsyn till handelsbalansen torde få anses önskvärt att kunna begränsa importen av utländskt vete och utländsk råg till det minsta möjliga, dels att under det gångna året de i de europeiska importländerna för brödspannmål vidtagna skyddsåtgärderna för den egna brödsädesodlingen icke mildrats utan snarare skärpts samt att inmalningsförordningens bestämmelser icke större fog kunde betecknas såsom särskilt menliga vare sig för konsumenterna eller för den fria handeln.

Situationen å den internationella spannmålsmarknaden syntes nämnden synnerligen oviss och beträffande vetemarknaden, vilken för prisutvecklingen var den dominerande, syntes någon snar och väsentlig förbättring knappast vara att förvänta. Även om valutasituationen skulle kunna bidra till att upprätthålla en prisnivå för inhemsk spannmål, som icke allt för mycket understegte den nuvarande, vore detta förhållande dock icke av den art, att man kan våga bygga därpå för någon längre tid framåt. Snarare kunde man förmoda, att om den inhemska spannmålsodlingen lämnades utan stöd i prisreglerande syfte, priserna för svenskt vete och svensk råg komme att sjunka rätt avsevärt under nu betalade, relativt låga priser.

Beträffande jordbrukets allmänna ekonomiska läge för närvarande ansåg nämnden, att detsamma hade avsevärt försämrats, sedan nämnden i april 1931 föreslog Kungl. Maj:t åtgärder till spannmålsodlingens stödjande. Svåra ekonomiska förhållanden över huvud, ett katastrofalt prisfall på alla animaliska produkter, samt en i stora delar av landet mycket svag brödsädeskörd vore de huvudsakliga och samverkande faktorer, vilka för jordbruket i dess helhet skapat en situation, som måste betecknas som ytterligt bekymmersam.

Till spannmålsnämnden avgivna berättelser beträffande förhållandena inom de olika hushållningssällskapens verksamhetsområden hade otvivelaktigt givit vid handen, att jordbrukarna i rätt så många fall företagit

åtgärder för att förbättra avsättnings- och prisförhållandena för brödspannmål. Föreningsrörelsen hade på en del håll utvecklats och gripit sig an med att ordna avsättningen. Uppmaningarna från olika håll till jordbrukarna att hålla tillbaka utbuden hade ofta hörsammats, och möjligheterna att belåna spannmålen hade här och var utnyttjats, ehuru ränteförhållandena i mycket stor utsträckning lagt hinder i vägen härför. Även syntes man i viss mån mer allvarligt än tidigare sökt vidtaga åtgärder för att bättre bärga och vårda spannmålen.

Sedan nämnden framhållit att organisationssträvandena samt övriga åtgärder för förbättrade avsättnings- och prisförhållanden måhända icke fått önskad omfattning, har nämnden framhållit att nu rådande ekonomiska förhållanden i väsentlig grad försvårat dylika strävanden, samt anfört.

Jordbruket, hade icke endast i närvarande stund arbetat under särskilt svårt tryck utan även tidigare än andra verksamhetsområden drabbats av den numera allmänna depressionen. Spannmålsproducenterna voro därför allt fortfarande i behov av sådana åtgärder från statsmakternas sida, som kunde bereda dem en större trygghet i prishänseende, än den inmalningstvånget som sådant innebure. Ehuru 1931 års skörd av såväl vete som råg varit ganska knapp, hade framför allt vetepriserna icke, trots prisgarantien vid spannmålsföreningens inköp sommaren 1932, inom landet i dess helhet kunnat hållas i ett sådant prisläge, som med hänsyn till nämnda garanti kunde anses skäligt. Bättre än något annat visade detta förhållande, att jordbrukarna ännu icke satt sig i stånd att i någon större utsträckning påverka prisbildningen. Skulle 1932 års skörd bliva av normal storlek eller däröver tydde erfarenheten från innevarande konsumtionsår bestämt därpå, att spannmålspriserna vid uteblivande av särskilda stödåtgärder kunde bliva synnerligen låga. Det borde emellertid med fog kunna förväntas, att de goda resultat, som vissa lantmannaföreningar genom sin sammanhållning vunnit, skulle leda till att jordbrukarna, om, såsom nämnden föresloge, ett ytterligare rådrum därtill lämnades, mera allmänt sammanlöte sig till bevakande av sina intressen uti här ifrågavarande avseende.

Nämnden har vidare anfört, att, då den övervägt den form, som borde givas ett fortsatt stöd åt spannmålsodlingen, nämnden för sin del ansett, att en förlängning av de åtgärder, som beslutades av 1931 års riksdag vore lämpligast och lättast att genomföra, men att vissa smärre ändringar i nu gällande kontrakt och stadgar för spannmålsföreningen samtidigt borde företagas. Därvid har nämnden uttalat i huvudsak följande angående det nuvarande systemets verkningar.

Enligt nämndens mening hade det nu tillämpade systemet rätt väl fyllt sin uppgift. Beträffande Svenska spannmålsföreningens inköp under sommaren 1931 hade emot desamma från jordbrukarhåll huvudsakligen riktats den anmärkningen, att kvalitetsfordringarna vore allt för stränga och att på grund härav många spannmålspartier icke mottagits av kvarnarna annat än till betydligt nedsatta priser. Nämnden hade nog den uppfattningen, att en del kvarnar i detta avseende haft möjlighet att tillämpa bestämmelserna annorlunda än som skedde. Samtidigt ville nämnden emellertid framhålla, att många utav de till föreningen hembjudna partierna spannmål kvalitativt, mest beroende på groddskador, voro av sådan be-

skaffenhets, att de rimligtvis icke kunde betraktas såsom kvarnvara. Om prisskillnaden mellan prödspannmål och fodersäd vid den tiden icke varit alltför stor, hade dylika spannmålspartier sannolikt aldrig i den utsträckning, som nu skedde, utbjudits till kvarnarna. I detta sammanhang ville nämnden dessutom framhålla, att fordringarna på den svenska brödsädens kvalitet med nödvändighet måste vara större i samma mån som inmalningsprocenterna sattes höga.

Vidare hade mot föreningens inköp sistlidna sommar riktats dessa båda anmärkningar, att föreningen icke på förhand tillkännagivit, på vilka platser eller inom vilka områden, den hembjudna spannmålen skulle komma att uppsamlas, samt att leverantörerna i vissa fall belastats med höga fraktkostnader. Ävenledes hade vissa leverantörer klagat över att i en del fall spannmål skulle av föreningen dirigerats på ett mindre planmässigt sätt.

Vidkommande dessa förhållanden har nämnden i sin skrivelse uttalat, att inköpsverksamheten emellertid i betraktande av omständigheterna utfallit tillfredsställande och ansett, att inköpsförfarandet ett annat år, sedan erfarenhet numera hunnit samlas, med säkerhet komme att betydligt lättare kunna genomföras.

Slutligen har nämnden erinrat om från vissa håll uttalade farhågor, att prisgarantien ett annat år med stor skörd av såväl vete som råg icke skulle vara tillräcklig för att tillförsäkra odlarna skäligen priser. Nämnden har i detta avseende hänvisat dels till nuvarande möjligheter till stödköp och dels till de ökade möjligheter därtill, som det framlagda förslaget innebure.

Sedan nämnden redogjort för de förhandlingar, nämnden fört med styrelsen för Svenska spannmålsföreningen u. p. a. rörande förlängning av och ändringar i nu gällande kontrakt jämte huvudsakligen i samband därmed stående stadgeändringar, har nämnden i sin skrivelse fullständigt dessa föreslagna förändringar med vissa närmare anvisningar och motiv. Utskottet hänvisar i berörda hänseende till nämndens vid propositionen fogade skrivelse.

Beträffande det ovan återgivna förslaget till ändringar i kontraktet och dessas innebörd, vill utskottet, under åberopande av att flera utav desamma uteslutande äro beroende på kontraktets förlängning, i huvudsak hänvisa till vad propositionen därutinnan anfört. De förändringar av större betydelse, förslaget innebär, vill utskottet dock i korthet beröra.

Det till 2 § tredje stycket gjorda tillägget, att leverantör är berättigad fullgöra leverans inom visst område, som för honom är ur fraktsynpunkt gynnsammast, innebär enligt nämndens mening icke något avsteg från de grunder, som under nu gällande kontraktstid ansetts böra vara bestämmande för spannmålsleveransernas fördelning. Kräver föreningen leveransens fullgörande utom de i förslaget omnämnda områdena, skall den dock enligt förslaget gälda den härav föranledda merfrakten.

En mer betydelsefull förändring är den i 3 § föreslagna. För stödköp kunna nämligen enligt förslaget dels andra lagerutrymmen än föreningskvarnarnas tagas i anspråk, och dels innebär utbytet i samma paragraf av

7 § c) mot 7 § b) av stadgarna¹ ökad rätt för föreningen att för samma ändamål disponera kvarnarnas lagerutrymmen.

Det föreslagna nya tredje stycket i 4 § 2 mom. avser att för inköpen sommaren 1933 återinföra den ursprungligen enligt kvarnförbindelsen den 15 augusti 1930 gällande bestämmelsen, att priset vid kustkvarn skall vara 50 öre högre än vid inlandskvarn. Härigenom bliver föreningen i tillfälle att, om än i begränsad omfattning, utan större egna kostnader eller förluster för utjämnande av spannmålstillgången, förflytta till billigare pris inköpt spannmål till andra konsumtionsorter än de inom uppsamlingsområdena befintliga.

I 4 § 3 mom. har den icke oväsentliga förändringen föreslagits, att i stället för den nuvarande hänvisningen till kontraktet bilagda särskilda bestämmelser och prisregleringsskalor upptagits en hänvisning till »särskilda mellan statens spannmålsnämnd och föreningens styrelse överenskomna bestämmelser och prisregleringsskalor». Nämnden har härtill anmärkt, att de vid kontraktet fogade bestämmelserna och prisregleringsskalorna givetvis allttjämt skola äga tillämpning vid inköpen av 1931 års skörd, i den mån icke utöver vad redan skett jämkningar av desamma överenskommes mellan nämnden och föreningens styrelse. Samma bestämmelser och prisregleringsskalor skola även förbliva i gällande kraft i fråga om föreningens inköp av 1932 års skörd, såvida någon ny överenskommelse härutinnan icke träffas mellan nämnden och föreningens styrelse.

Ändringen av 5 § första stycket innebär slutligen, att föreningen beretts möjlighet att, förutsatt nämnden därtill lämnar tillstånd, när som helst under kontraktstiden motsätta sig i stadgandet avsedd import av mjöl och gryn. Då föreningens verksamhet enligt kontraktsförslaget är avsedd att fortgå ända till utgången av år 1933 och då under denna tid den gottgörelse, föreningen äger uppbära, för vissa tider helt kan komma att bortfalla för att sedermera ånyo uttagas, har det enligt nämnden ansetts nödvändigt att på föreslaget sätt förhindra spekulativ import av mjöl eller gryn. Dylig import kunde enligt nämnden också tänkas framträda för det fall, att tillgången på svensk brödspannmål vid något tillfälle bleve så knapp, att inmalningsprocenterna under viss period måste sättas särskilt låga, och bestämmelserna borde enligt nämndens mening även då gälla.

Beträffande förslaget till stadgeändringar må endast framhållas, att de i 7 § f) och 13 § 1 mom. andra stycket intagna icke äro föreslagna av spannmålsnämnden och icke heller tillkommit i samband med kontraktets tilltänkta förlängning. De hava förordats av föreningens styrelse och avse att vid förhöjning eller upptagande på nytt av gottgörelse dels möjliggöra för föreningen att retroaktivt uttaga skillnaden i gottgörelse eller gottgörelsen i dess helhet, och dels tillförsäkra medlemmarna att vid sänkning av gottgörelsebeloppet eller gottgörelsens borttagande återbekomma mellanskill-

¹ Beträffande föreslagna stadgeändringar hänvisas till propositionen sid. 75 f. f.

naden i gottgörelse eller hela gottgörelsebeloppet för de kvantiteter, för vilka gottgörelse erlagts. Nämnden har tillstyrkt dessa ändringar.

Nämndens skrivelse utmynnar i en hemställan till Kungl. Maj:t att dels, under förutsättning av riksdagens godkännande, träffa avtal med Svenska spannmålsföreningen u. p. a. om förlängning av kontraktet mellan staten och föreningen i enlighet med nämndens förslag till kontraktsändring, dels ock lämna föreningen tillstånd att företaga ändringar av föreningens stadgar i enlighet med det av nämnden överlämnade förslaget till stadgeändringar. Inom nämnden hava ledamoten av riksdagens andra kammare C. W. M. Andersson i Igelboda och direktören Sigfr. Engström var för sig anmält avvikande mening beträffande frågan om förlängning av kontraktet. Andersson har därvid hänvisat till de förutsättningar, som lågo till grund för spannmålsnämndens den 21 april 1931 framlagda förslag till spannmålsodlingens stödjande och vidare av nu rådande förhållanden å den inhemska spannmålsmarknaden funnit förutsättningarna för en avveckling av nu tillämpade system synnerligen gynnsamma. Engström har bland annat ansett syftemålet med spannmålsföreningens verksamhet redan uppnått och en förlängning av densamma därför ej påkallad.

Över spannmålsnämndens förslag hava yttranden avgivits av lantbruksstyrelsen, som ej funnit anledning till någon erinran, samt av kommerskollegium, som närmast i anslutning till nyssnämnda reservation av nämndens ledamot C. W. M. Andersson, ville ifrågasätta, om ej föreningens verksamhet borde avvecklas. Om förlängning emellertid komme till stånd hade kollegium intet att erinra mot de föreslagna kontrakts- och stadgeändringarna.

I propositionen redogöres vidare för vissa till Kungl. Maj:t gjorda framställningar angående spannmålsregleringen. Sälunda har Östergötlands läns hushållningssällskap påkallat vissa ändrade kvalitetsbestämmelser för spannmålsföreningens inköp sommaren 1932 samt Gotlands, Blekinge och Örebro läns hushållningssällskap hemställt, att uppsamlingsställen vid föreningens inköp skulle anordnas i respektive Roma, Karlshamn och Hallsberg. Rörande den närmare innebörden i dessa framställningar, ävensom beträffande innehållet i av spannmålsnämnden och spannmålsföreningen däröver avgivna utlåtanden, vill utskottet hänvisa till propositionen samt sitt eget nedan avgivna yttrande.

Slutligen redogöres för en den 3 februari 1932 av spannmålsföreningen avgiven skrivelse till Kungl. Maj:t, vari hemställts, att Kungl. Maj:t måtte oberoende av övriga ifrågasatta stadgeändringar lämna tillstånd till de förut berörda av föreningens styrelse föreslagna ändringarna i 7 § f) och 13 § 1 mom. andra stycket av stadgarna.

I sitt uttalande till statsrådsprotokollet har departementschefen först berört jordbrukets alltjämt bekymmersamma läge, vilket sedan föregående års riksdag ytterligare försvårats genom det avsevärda prisfall på

Departements-
chefen.

animaliska produkter, som under mellantiden ägt rum. Det svaga utfallet av 1931 års brödsädesskörd samt jordbrukskrisens långvarighet hade också bidragit till att skärpa svårigheterna för jordbruket.

Beträffande den inhemska spannmålsproduktionen har departementschefen med hänsyn till bland andra nyss nämnda och övriga föreliggande omständigheter ansett, att någon tvekan icke borde råda därom, att inmalningsförordningen borde bibehållas även för konsumtionsåret 1932—1933. Samtidigt har departementschefen emellertid ifrågasatt, om ej därjämte för samma konsumtionsår från statsmakternas sida borde, i likhet med vad som skett under innevarande konsumtionsår, vidtagas särskilda åtgärder för uppehållande av priserna å den inom landet odlade brödspannmålen samt anfört följande:

Behovet av särskilda åtgärder i nämnda syfte synes mig genom spannmålsnämndens utredning och övrigt kända förhållanden vara till fullo ådagalagt. De efter förra riksdagens beslut i spannmålsfrågan inträffade händelserna å penningmarknadens område hava visserligen medfört, att de i Sverige noterade priserna å utländsk spannmål stigit. Med de ovissa utsikter, som råda i avseende å valutaförhållandena och prisbildningen över huvud taget, kan dock ej med säkerhet påräknas, att de svenska spannmålsodlarna skulle kunna, med hjälp allenast av inmalningsförordningens bestämmelser, i fråga om 1932 års brödsädesskörd uppnå priser, som skulle kunna anses stå i skälig proportion till produktionskostnaderna. Situationen å den internationella spannmålsmarknaden ter sig också alltjämt synnerligen oviss, och beträffande vetemarknaden, vilken för prisutvecklingen torde vara den dominerande, synes såsom spannmålsnämnden framhållit någon snar förbättring knappast vara att förvänta.

Vad angår frågan vilken form, som borde givas ett fortsatt stöd åt spannmålsodlingen, har departementschefen anslutit sig till det förslag om en förlängning av de åtgärder, vilka beslötos av 1931 års riksdag, som spannmålsnämnden framlagt. Därvid har departementschefen framhållit, dels att det nu tillämpade systemet på ett i huvudsak tillfredsställande sätt fyllt sin uppgift, och dels att vissa utav de av nämnden föreslagna ändringarna i kontraktet torde komma att ytterligare förbättra systemets tillämpning i praktiken. Detta gällde särskilt de utsträckta möjligheterna till företagandet av stödköp under den tid den inhemska marknaden vore fri. Beträffande vidare den på nytt införda bestämmelsen att priset vid kustkvarn skulle vara 50 öre högre än vid inlandskvarn ävensom beträffande det helt nya förslaget, att föreskrifterna om prisberäkning och kvalitetsbestämning i fortsättningen skulle överenskommas mellan statens spannmålsnämnd och föreningens styrelse, har departementschefen intet att erinra. I sistnämnda hänseende har departementschefen förutsatt, att spannmålsnämnden ej skulle underlåta att iakttaga spannmålsodlarnas intressen.

I ett avseende hava de föreslagna ändringarna i kontraktet synts departementschefen föranleda vissa erinringar. Detta gällde det ifrågasatta

fastställandet av vissa uppsamlingsområden. Mot föreskrifterna i och för sig har departementschefen emellertid intet att erinra, enär även denna komplettering av kontraktet uppenbarligen vore av värde för spannmålsleverantörerna. Däremot kunde det ifrågasättas, huruvida icke spannmålsodlarna i vissa delar av landet bleve i någon mån missgynnade, då de utan vidare komme att hänvisas till att fullgöra sina spannmålsleveranser inom något av de angivna uppsamlingsområdena. Med hänvisning till de ovan nämnda framställningarna i berörda hänseende från Gotlands, Blekinge och Örebro län och spannmålsnämndens yttranden häröver, har departementschefen därför ansett sig kunna förvänta, att föreningens styrelse skulle komma att bereda spannmålsodlare inom dessa län möjlighet att leverera sin spannmål till uppsamlingsställen inom respektive län på sådana villkor att de ej missgynnades.

I övrigt har departementschefen intet haft att erinra mot de föreslagna kontraktsändringarna.

Förslaget till stadgeändringar har departementschefen ansett sig kunna tillstyrka i föreliggande skick. Spannmålsföreningens omförmälda hemställan att omedelbart få vidtagna ändringar av stadgarnas 7 § f) och 13 § 1 mom. andra stycket har departementschefen dock icke ansett sig kunna biträda utan funnit lämpligt att låta därmed bero till riksdagens beslut i ärendet föreläge.

Beträffande de priser, som för den händelse förslaget om förlängning av kontraktet mellan staten och Svenska spannmålsföreningen u. p. a., vunne riksdagens bifall lämpligen borde fastställas för föreningens inköp av vete och råg av 1932 års skörd, har departementschefen uttalat, att det vore förenat med svårigheter att nu göra något bestämt uttalande härutinnan. Vid fastställandet av dessa priser har departementschefen emellertid ansett, att de av sammansatta bevillnings- och jordbruksutskottet vid förra årets riksdag gjorda uttalandena borde vara i tillämpliga delar vägledande, samt att priserna borde fastställas innan 1932 års skörd komme i marknaden.

I likhet med departementschefen finner utskottet, att det jordbrukets svåra ekonomiska läge, som under de senaste åren föranlett särskilda ingripanden i understödjande syfte från statsmakternas sida, alltjämt är ägnat att ingiva de allvarligaste bekymmer. Den närvarande situationen ter sig för övrigt än mer oroande än vad fallet var vid tiden för 1931 års riksdags beslut om åtgärder för den inhemska spannmålsodlingens stödjande.

Ställningen å den utländska spannmålsmarknaden förefaller alltjämt synnerligen oviss. Visserligen äro vetepiserna å världsmarknaden för närvarande något högre än vad de voro motsvarande tid 1931. Å andra sidan synas emellertid världsförråden av vete vid ingången av konsumtionsåret 1932—1933 alltjämt vara så stora, att någon nämnvärd och bestående pris-

Utskottet.

förbättring knappast är att förvänta för den närmaste framtiden. De senaste uppgifterna härutinnan tyda till och med på förefintligheten av större överskottslager än dem, spannmålsnämnden i sin skrivelse angivit. Då dessutom under de sista åren den internationella vetemarknaden visat sig ganska känslig för de olika importreglerande åtgärder, som vidtagits i ett flertal europeiska länder, kan redan en genomsnittligt god veteskörd i Europa innevarande år mycket väl bidra till att hålla priserna på det transoceaniska vetet mycket låga.

Vad beträffar rågpriserna hava desamma under den senaste tiden legat relativt fasta, ehuru de fortfarande, trots en nästan över allt ganska svag rågskörd år 1931, äro anmärkningsvärt låga.

Den uppgång i priserna på utländsk spannmål, som iakttagits i de svenska noteringarna under senaste halvåret är till större delen att hänföra till den svenska kronans depreciering. Då t. ex. priset å Manitoba I den 15 april 1932 noterats till 19.05 kronor för 100 kilogram, skulle detta pris med svenska kronan i paritet med dollarn endast hava utgjort ungefär 14.50 kronor för 100 kilogram.

Med hänsyn till sålunda föreliggande förhållanden har utskottet i likhet med departementschefen funnit ådagalagt, att särskilda åtgärder till spannmålsodlingens stödjande alltjämt äro av behovet påkallade.

Beträffande verkningarna av de åtgärder till den inhemska spannmålsodlingens stödjande, som beslutades av 1931 års riksdag, har spannmålsnämnden redogjort därför i sin skrivelse till Kungl. Maj:t den 13 januari 1932. Utskottet finner härav, att spannmålsregleringen i stort sett utfallit tillfredsställande.

De svårigheter beträffande avsättningen av inhemska brödspannmål, som framför allt gjorde sig gällande under de första månaderna av år 1931, upphörde i och med riksdagens beslut i spannmålsfrågan och spannmålsföreningens strax därefter påbörjade inköpsverksamhet. Vidkommande föreningens inköp sommaren 1931 hava från spannmålsleverantörerna framkommit vissa anmärkningar och klagomål. Sålunda har ofta påtalats, att kvalitetsbestämmelserna voro allt för stränga och prisavdragen allt för höga. Vidare har framhållits, hurusom föreningen särskilt i början av sin verksamhet underlät att anordna uppsamlingsställen i tillräcklig utsträckning. Härvid är dock att märka, att föreningen icke hade någon kontraktsenlig skyldighet i sådant avseende, men likvisst snart nog vidtog åtgärder för anordnandet av uppsamlingsställen. Dröjsmålet härmed, vilket i betraktande av den korta tid, som stod till föreningens förfogande, får anses ursäktligt, vållade emellertid, att till en början vissa leverantörer fingo fullgöra sina leveranser på ett sådant sätt, att de belastades med dryga fraktkostnader, under det att andra i det avseendet blevo gynnsammare ställda.

Vad vidare beträffar de priser, som de tillämpade åtgärderna kunnat tillförsäkra odlarna, vill utskottet erinra därom, att under konsumtions-

året 1930—1931 så kallade minimipriser voro gällande. Efter denna tid och sålunda i stort sett sedan 1931 års skörd började marknadsföras har prisbildningen däremot varit fri, ehuru den givetvis påverkats av de för spannmålsföreningens inköp sommaren 1932 fastställda inlösenpriserna. Beträffande de under denna tid uppnådda priserna synes det utskottet, som om de till och med december 1931 dels utvecklade sig så, som det med hänsyn till de den 1 juni 1932 garanterade inlösenpriserna kunde förmodas, och dels i november och december lågo ganska fasta, i viss mån antagligen beroende på de stigande priserna på utländsk spannmål. Från och med nyåret har prisutvecklingen däremot icke varit lika tillfredsställande. Vetepriset har först i mitten av mars 1932 hunnit upp till samma höjd som genomsnittspriset för december 1931, och rågpriset har ännu i mitten av april 1932 icke nått upp till decemberpriset. Beträffande rågen synes detta förhållande så mycket mer anmärkningsvärt som priserna på utländsk råg under senaste tiden varit i kraftigt stigande och för ögonblicket ligga rätt mycket över de för svensk råg noterade priserna.

Även om sålunda prisutvecklingen å den inhemska brödsåden under det nu löpande konsumtionsåret icke varit i allo tillfredsställande, synes det dock utskottet, som om de av 1931 års riksdag beslutade stödåtgärderna i det avseendet i stort sett utfallit väl. Härvid vill utskottet fästa särskild vikt vid det av spannmålsnämnden omnämnda förhållandet, att spannmålshandeln nu fungerat avsevärt bättre än under konsumtionsåret 1930—1931, då minimipriser gällde.

Spannmålsregleringen har sålunda hittills dels tryggt avsättningen för den kvarndugliga inhemska brödsannmålerna och dels tillförsäkrat odlarna brödsådespriser, vilka i förhållande till världsmarknadspriserna och de allmänna ekonomiska förhållandena varit relativt tillfredsställande. Mjölpriserna hava det oaktat fallit något, om än ej i den omfattning, vartill de katastrofalt låga världsmarknadspriserna i och för sig skulle hava föranlett. Brödpriserna torde dock icke hava rönt något större inflytande av prisläget å mjölet. Om konsumenterna således icke fullt kunnat utnyttja priset på världsmarknaden, så hava de å andra sidan icke genom de för den inhemska brödsådesodlingen vidtagna statliga åtgärderna fått vidkännas någon prisförhöjning. Då företagna undersökningar dessutom otvivelaktigt givit vid handen, att mjölkvaliteterna, trots inmalningstvånget, varit tillfredsställande, torde varken från konsumenter eller industri i det avseendet några berättigade anmärkningar hava kunnat framställas.

Utskottet har nyss redogjort för vissa klagomål och anmärkningar, som framkommit mot den nu gällande statliga spannmålsregleringen. Med stöd i huvudsak härav, ävensom med hänvisning till de svårigheter spannmålsnämnden haft att av spannmålsföreningen utverka skäliga jämkningar i olika avseenden, har i motionen I: 317 hemställts, att riksdagen med avslag å här ifrågavarande proposition, i vad den avsåge en förlängning

av spannmålsföreningens verksamhet att omfatta 1933, ville för sin del besluta, att de rättigheter och skyldigheter, som enligt propositionen skulle tillkomma spannmålsföreningen, i huvudsak skulle överflyttas på ett av staten inrättat organ, utrustat med rätt att lägga gottgörelseavgifter å importerad brödspannmål. Dess styrelse skulle helt tillsättas av Kungl. Maj:t och staten skulle bidra till organets kapitalbehov genom att till detsamma överlämna av riksgäldskontoret utfärdade obligationer.

Den utväg, motionären sålunda anvisat, har enligt vad utskottet erfarit redan tidigare dryftats inom spannmålsnämnden. Detta sätt för frågans lösning torde i sig vara tekniskt genomförbart. Statsorganet träder i stället för spannmålsföreningen och i övrigt erfordras ej några större förändringar i den nuvarande organisationen. Den medverkan från kvarnarnas sida för spannmålsregleringens genomförande, som under alla förhållanden är oundgänglig, torde kunna vinnas genom att som villkor för rätt att importera utländsk spannmål uppställa anspråk på dylik medverkan i nödig omfattning.

Utskottet vill emellertid icke, då det hittills tillämpade systemet endast hunnit prövas ett år och verksamheten under denna tid i huvudsak utfallit tillfredsställande, nu förorda att slå in på denna väg. Om än från kvarnhåll motstånd synes hava rests mot genomförandet av jämkningar, som under rådande förhållanden kunde synas skäliga, förefaller det dock, som om spannmålsnämnden i det hela lyckats vinna gehör för sina synpunkter. Utskottet förväntar också, att man i fortsättningen från kvarnhåll skall skänka nämndens strävanden i sådant avseende tillbörligt beaktande. Skulle alltför stora svårigheter därutinnan yppa sig, lärer spannmålsnämnden icke underlåta att överväga, i vad mån förändrade anordningar därav kunna finnas påkallade.

Av det ovan anförda framgår, att enligt utskottets mening en förlängning av de åtgärder, som beslötos av 1931 års riksdag, nu är att förorda.

Beträffande de i kontraktet i samband med förlängningen föreslagna förändringarna anser utskottet sig kunna förorda desamma såsom ägnade att förbättra systemets tillämpning i praktiken.

Sammansatta bevillnings- och jordbruksutskottet vid 1931 års riksdag uttalade, att det då framlagda förslaget var behäftat med vissa svagheter och framhöll bland annat, att de till kontraktet mellan staten och spannmålsföreningen fogade särskilda bestämmelserna vad anginge såväl högsta groddprocent som lägsta hektolitervikt syntes utskottet innefatta väl stora krav på spannmålens beskaffenhet. De jämkningar i berörda hänseenden, som överenskommit mellan spannmålsnämnden och spannmålsföreningens styrelse och varom anmälan skett genom nämndens i propositionen omförmälda skrivelser till Kungl. Maj:t den 25 september 1931 och den 12 februari 1932 rörande groddprocenten, synes utskottet välbefogade, ehuru utskottet i likhet med spannmålsnämnden finner prisavdragen för grodd alljämt väl höga och att de följaktligen böra tillrättaläggas. Enligt vad

utskottet inhämtat har spannmålsnämnden sedermera i en skrivelse den 27 februari 1932 till Kungl. Maj:t anmält, att överenskommelse jämväl träffats angående en sänkning av de lägsta hektolitervikterna för såväl vete som råg. Dessa lindringar avse emellertid endast inköpen av 1931 års skörd innevarande sommar.

I detta sammanhang vill utskottet beträffande prisavdragen för hektolitervikter, understigande de s. k. normalvikterna, framhålla, att desamma på sin tid faststälts att gälla vid för varje särskilt fall träffat avtal om viss hektolitervikt och alltså avsett att skapa garantier för att varje leverans skulle vara av *avtalad* beskaffenhet. Då dessa prisavdrag nu tillämpas i förhållande till en generellt gällande normalvikt, synas de väl stränga. Även härutinnan synes därför en rättelse påkallad.

I en spannmålsnämndens skrivelse till Kungl. Maj:t den 9 april 1932 omförmäles, att nämnden, huvudsakligen genom Sveriges Utsädesförening i Svalöv, låtit företaga omfattande cereala undersökningar, bland annat i avsikt att därigenom erhålla en vidgad kännedom om den svenska brödsädens värde som kvarnvara. I likhet med departementschefen förutsätter utskottet därför såsom självfallet, att spannmålsnämnden ej skall underlåta att tillvarataga spannmålsodlarnas berättigade intressen, när överenskommelse mellan nämnden och föreningens styrelse skall träffas om de för föreningens inköp sommaren 1933 gällande kvalitetsbestämmelserna och prisregleringsskalorna.

Utskottet vill i samband härmed, på sätt jämväl i motionerna I: 316 och II: 469 uttalats, framhålla betydelsen utav att vid de cereala undersökningar, spannmålsnämnden i fortsättningen kommer att företaga, brödsädens värde ur kvarnsynpunkt blir föremål för noggrann prövning. Likaså vill utskottet framhålla vikten utav dessa cereala undersökningar icke endast för nu gällande spannmålsreglering utan för hela vår brödsädesodling i allmänhet.

De ökade möjligheter till stödköp, som det föreliggande förslaget till förlängning av kontraktet innebär, anser utskottet i likhet med departementschefen vara av stor betydelse, icke minst för att priserna under hela konsumtionsåret i görligaste mån skola bringas i ett skäligt förhållande till inlösenpriserna.

I kontraktet finnes nu liksom tidigare infört den bestämmelsen, att föreningens ordinarie inköp skola börja den 1 juni. De erfarenheter, som den hittillsvarande verksamheten lämnat, synas kunna giva anledning till att ifrågasätta, huruvida icke föreningen för att verka i det syfte, för vilket den tillkommit — tryggandet av den svenska brödspannmålens avsättning till priser, med vilka producenterna skäligen kunde åtnöjas — borde under vissa förhållanden påbörja sin uppköpsverksamhet tidigare, åtminstone när så kan ske utan att föreningen därigenom förorsakas extra kostnader. Dylika tidigare inköp skulle nämligen kunna innebära en väsentlig lättnad och hjälp för producenterna. Kontraktets förberörda bestämmelser

torde näppeligen kunna tolkas som ett förbud för föreningen att så förfara. Utskottet förmenar därför, att, när förhållandena därtill föranleda, föreningen icke bör underlåta att på detta sätt medverka till att giva spannmålsmarknaden behövlig stadga.

Vidare synes den nu återinförda bestämmelsen, att priset vid kustkvarn skall vara 50 öre högre än vid inlandskvarn, komma att underlätta föreningens uppköpsverksamhet, i händelse föreningen skulle behöva övertaga så stora kvantiteter brödsäd, att föreningskvarnarnas lagerutrymmen icke skulle visa sig tillräckliga eller av någon anledning icke lämpligen skulle kunna utnyttjas.

Vad angår frågan om anordnande av uppsamlingsområden vill utskottet helt ansluta sig till de uttalanden, som spannmålsnämnden därutinnan gjort i skrivelser till Kungl. Maj:t den 12 och 20 februari 1932, vilka uttalanden i korthet innebära följande.

Beträffande föreningens inköp sommaren 1933, då olika priser komme att tillämpas vid kust- och inlandskvarnar, syntes inga principiella invändningar kunna göras däremot, att spannmålsföreningen förklarade såsom uppsamlingsområden även sådana produktionsdistrikt, inom vilka några av de större till föreningen anslutna kustkvarnarna icke vore belägna. Skillnaden i pris mellan kust- och inlandskvarnar, komme nämligen att i de flesta fall väsentligen täcka fraktkostnaderna till de kvarnar, vilka kunde vara i behov av den inom sagda områden salubjudna spannmålen. Vidare kunde det bliva av rätt stor betydelse för föreningen att fritt kunna förfoga över vissa spannmålskvantiteter, vilka icke vore upplagda hos föreningskvarnarna.

Spannmålsföreningen har i en skrivelse till statens spannmålsnämnden den 15 oktober 1931, efter framställning från nämnden, förklarat sig beredd att redan år 1932 mottaga spannmålen inom vissa områden i nära anslutning till vad därom stadgas i nu föreliggande kontraktförslag, dock att Skaraborgs län härvid icke upptagits. Spannmålsnämnden har å sin sida i omförmälda skrivelser ansett sig böra förorda, att ytterligare uppsamlingsområden fastställas samt antytt en utväg att utan någon egentlig förlust för föreningen, även under sommaren 1932 anordna vissa uppsamlingsområden, nämligen så, att säljare av spannmål, som därmed åtnöjdes, finge leverera sin vara å överenskommen ort mot ett pris, som med 50 öre understeg det för hela riket fastställda. En dylik anordning anser sig utskottet böra förorda.

I likalydande motioner I: 316 och II: 469 har gjorts gällande, att som villkor för godkännande av Kungl. Maj:ts förslag måtte uppställas, att i kontraktet mellan staten och spannmålsföreningen skulle intagas såsom uppsamlingsområden, förutom de i kontraktet nämnda, Gotlands, Blekinge, Örebro och Västmanlands län.

Då spannmålsföreningens styrelse, för övrigt emot samtliga de av Kungl. Maj:t utsedda styrelseledamöternas röster, icke ansett sig kunna biträda i propositionen omförmälda framställningar om ytterligare uppsamlings-

områden, har den åberopat, att detta skulle komma att innebära ett avsteg från de för spannmålsregleringens genomförande antagna principerna. Dessa inneburo, att kvarnarna i första hand skulle vara uppsamlingsställen och att vid uppsamlingsställets anordnande hänsyn tillika skulle tagas till att de leveransförhållanden, som förut varit rådande, såväl för producenterna som för kvarnarna, så litet som möjligt rubbades. För den händelse föreningskvarnarnas lagerutrymmen skulle visa sig otillräckliga, skulle föreningen emellertid ej underlåta att i överskottsområdena anordna erforderligt antal extra uppsamlingsställen.

Utskottet kan icke dela spannmålsföreningens sålunda uttalade mening. Föreningen har icke åberopat några för kvarnindustrien besvärande ekonomiska konsekvenser av att de framställda önskemålen rörande ytterligare uppsamlingsområden skulle bifallas. Vid sådant förhållande och då de ekonomiska följderna för föreningen med en skillnad av 50 öre mellan inlands- och kustpris måste bliva ganska obetydliga, vill utskottet med bestämdhet uttala, att ett förverkligande av motionärernas önskemål bör komma till stånd.

Då föreningen torde vara oförhindrad att besluta härom och måste förutsättas komma att respektera den uppfattning, åt vilken statsmakterna härutinnan givit uttryck, synes någon ändring i kontraktet i denna del icke erforderlig.

Beträffande övriga ej särskilt nämnda kontraktsändringar har utskottet intet att erinra.

Ej heller föranleda de föreslagna förändringarna av föreningens stadgar någon erinran från utskottets sida.

Beträffande de priser, vilka böra fastställas för spannmålsföreningens inköp av vete och råg sommaren 1933, delar utskottet departementschefens uppfattning, att det är förenat med svårigheter att nu göra något bestämt uttalande härutinnan. Ävenså anser utskottet att härvid bör vara vägledande det uttalande i berörda fråga, som gjordes av sammansatta bevillnings- och jordbruksutskottet vid 1931 års riksdag, som bland annat framhöll, att de av departementschefen då omförmälda priserna voro de lägsta, som med hänsyn till produktionskostnaderna borde ifrågakomma.

Emellertid torde det vara uppenbart, att vid inlösningsprisernas bestämmande sommaren 1932 hänsyn måste tagas till den svenska kronans dåvarande köpkraft. Skulle under loppet av konsumtionsåret 1932—1933 oförutsedda omständigheter föranleda avsevärd försämring av kronans köpkraft, lär det bliva oundgängligt att sådana jämkningar i fråga om inlösningspriserna vidtagas, att de komma att motsvara det värde, som vid prisernas bestämmande sommaren 1932 avsetts.

Då någon anledning icke finnes att antaga annat än att Kungl. Maj:t tillfullo beaktar utskottets här framförda synpunkter beträffande inlösningspriserna för 1932 års skörd, torde därigenom det önskemål, som i motionen

II:470 framställts rörande i förhållande till de faktiska produktionskostnaderna bättre svarande inlösenpris, i görligaste mån bliva tillgodosett. Under återopande av vad utskottet sålunda anfört hemställer utskottet,

- 1) att riksdagen må, med avslag å motionen I: 317, bifalla Kungl. Maj:ts förevarande proposition; samt
- 2) att motionerna I: 316 och II: 469 samt II: 470, i den mån de icke kunna anses besvarade genom vad utskottet anfört och hemställt, icke må föranleda någon riksdagens åtgärd.

Stockholm den 4 maj 1932.

På jordbruksutskottets vägnar:

C. J. JOHANSSON.

Vid detta ärendes slutbehandling hava närvarit:

från första kammaren: herrar *Linders, Tjällgren, Granath, Fritiof Gustafson*, friherre *Lagerfelt, August W. Johansson* och *Karl A. Johanson* samt

från andra kammaren: herrar *Johansson* i Uppmälby, *Pettersson* i Bjälbo, *Hedlund* i Häste, *Bengtsson* i Kullen, *Björk* i Tryde, *Gustafson* i Vimmerby, *Andersson* i Tungelsta och *Pehrsson* i Bramstorp.

Reservation

av herrar *Johansson* i Uppmälby, *Linders, Granath, Karl A. Johanson, Björk* och *Andersson* i Tungelsta, som anfört:

Under hänvisning till den ställning vi tidigare intagit till förevarande fråga vilja vi uttala, att vi fortfarande anse att om ett statsmonopol skall upprätthållas för importen av brödsäd monopolet bör utövas av staten genom ett helt statligt organ och ej som nu överlåtas till en enskild sammanslutning. Då emellertid det nu föreliggande förslaget innebär ett fortsättande av den genom 1931 års riksdags beslut beträdda vägen hava vi avstått från att för närvarande framställa något yrkande.